

# Kielelliset vaikeudet tunnistettavissa jo 2,5-vuotiaana

**Kielenkehityksen viiveellä tarkoitetaan tilannetta, jossa 2–3-vuotiaalla lapsella on käytössään vähän sanoja ja sanayhdistelmiä. Viiveen taustalla on eri syitä.**

**K**aikki lapset käyvät neuvolatarkastuksessa, jolloin terveydenhoitaja voi ohjata eteenpäin lapset, joiden kielenkehitys herättää huolta. Varhaisvaiheen kielellinen viive voi joissakin tapauksissa korjaantua itsestään.

Usein on kuitenkin vaikea tunnistaa, milloin kyse on ohimenevästä viiveestä ja milloin lapsi tarvitsee tukitoimia.

Kielellisten vaikeuksien ohimenevyyttä on tutkittu paljon. Tutkimuksissa on usein keskitytty tutkimaan perheitä ja lapsia, joilla on jo entuudestaan suurentunut riski kielenkehityksen haasteille. Se saattaa vääristää itsestään kielellisen viiveen umpeen kurovien lasten määrää. Kielellisten vaikeuksien yleisyydestä ja ohimenevyyydestä tarvitaan lisää väestötason tutkimusta, sillä se lisää tiedellistä näyttöä myös neuvolatyössä tehtävien päätösten tueksi.

**UUSI** kielenkehityksen seurantalutkimus FinnBrain-syntymäkohortissa Turun yliopistossa osoittaa, että 5-vuotiaana ilmenevät laaja-alaiset kielelliset vaikeudet ovat nähtävissä jo 2,5-vuotiaana kapean käyttösanavaraston ja heikkojen kielenkäyttötaitojen muodossa. Tutkimuksessa 2,5-vuotiaiden lasten sanavarastoa mitattiin MCDI (Varhaisen kommunikaation ja kielen kehityksen arviointimenetelmä)

16–30 kk -lomakkeella ja kielenkäyttötaitoa INTER-NDA-arviointimenetelmällä. MCDI-lomake on vanhemman täyttämä lomake, jolla arvioidaan käytössä olevia sanoja monesta eri sanaluokasta, kuten esimerkiksi substantiiveista, verbeistä, adjektiiveista ja pronomineista. INTER-NDA-arviossa tutkija havainnoi lapsen kykyä nimetä ympäristön asioita, yhdistellä sanoja toisiinsa sekä yhdistellä sanoja eleisiin. Näiden lisäksi arviointimenetelmä mittaa taitoa tuoda keskusteluun uusia sisältöjä. MCDI-lomakkeella ja INTER-NDA-mittarilla havaittu viiveisyys ikätasoon 2,5-vuotiaana näkyi edelleen 5-vuotiaana vaikeutena ymmärtää ja tuottaa monimutkaista kieltä, ymmärtää sanojen merkityksiä sekä erotella kuullusta puheesta ääniteitä.

FinnBrain-tutkimukseen osallistuvat perheet on rekrytoitu mukaan raskausaikana, joten kielenkehityksen seurantaan osallistuneiden lasten taidot antavat hyvän läpileikkauksen väestössä esiintyvään vaihteluun. Tutkimuksen tulokset ovat verrattain hyvin yleistettävissä koskemaan myös lastenneuvolan asiakaskuntaa. Uutta tutkimuksessa oli suuri otos (1283 lasta), joka jaettiin erilaisiin kielenkehityksen ryhmiin tutkittavien suoriutumisen mukaan ilman ennako-odotuksia kehityksellisten ryhmien lukumäärästä tai niihin liittyvistä kriteereistä. Tavoitteena oli nähdä, millaisia kielenkehityksen polkuja on ylipäättään

mahdollista havaita väestöä kuvaavassa otoksessa 14 kuukauden iästä viiden vuoden ikään.

**TUTKIMUKSEEN** osallistuneista lapsista muodostettiin kolme ryhmää, joiden kielellisten taitojen kehitystä voi seurannan aikana kuvata tasaisen heikoksi, keskitasoiseksi tai vahvaksi. Ohimenevien kielellisten vaikeuksien ryhmää ei muodostunut ollenkaan, mikä ei tarkoita, ettei tällaisia lapsia olisi ollut otoksessa mukana. Heidän määränsä on kuitenkin niin pieni, että huomio kiinnittyy – ja sitä kautta myös tulee kiinnittää – kielellisen vaikeuden jatkuvuuteen läpi lapsuuden.

Kielenkehityksen ryhmien muodostamisen lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin, miten väestötason muuttajat ennustivat eri taitotason ryhmiin kuulumista. Aiempaa tutkimustietoa vertail-

lemalla havaittiin, että pojat olivat useammin heikon kielenkehityksen ryhmässä, kun taas tyttöjä kuului enemmän vahvan kielenkehityksen ryhmään. Äidin korkea koulutusaste ja palkkataso olivat lisäksi yhteydessä vahvaan kielenkehityksen ryhmään, kun taas heikon kielenkehityksen ryhmässä oli useammin sisarusarjassa toisena tai myöhemmin syntyneitä lapsia. Nämä lapsesta ja perhelilanteesta kertovat muuttajat auttavat ennakoimaan

kielenkehityksen todennäköistä suuntaa. Vaikka sukupuolen tai sisarususten lukumäärä eivät annakaan ehdottomia vastauksia, ne auttavat muodostamaan kokonaiskuvan lapsen vuorovaikutusympäristöstä.

**TERVEYDENHOITAJILLA** on keskeinen rooli taaperoiikäisten lasten kielellisten vaikeuksien varhaisessa tunnistamisessa. Olisi tärkeää arvioida, pitäisikö terveystarkastuksissa hyödyntää tutkimuksessa käytettyjä menetelmiä, jotta vaikeudet voitaisiin tunnistaa jo 2-vuotiaana nykyistä kattavammin. Mikäli 3-vuotistarkastuksessa lapsi ei tuota sanayhdistelmiä tai lausetasoista puhetta, tarve puheterapeutin konsultaatiolle on yhtä suuri kuin aiemminkin.

Tutkimustulosten mukaan resurssien kohdentaminen varhaisvaiheen tukeen on perustellumpaa kuin aiemmin. Kielellisen viiveen ohimenevyuden seuraaminen voi tuoda hetken verran taloudellisia säästöjä, mutta pidemmällä aikavälillä kustannukset kasvavat. Ymmärtämisen ja itseilmaisun vaikeudet lähtevät ilman tukitoimia herkästi kasaantumaan, jolloin niiden päälle voi rakentua käyttäytymisen pulmaa ja vuorovaikutuksen haasteita. ●

*Lähdeluettelon voi pyytää toimituksesta.*

## **Terveydenhoitajilla on keskeinen rooli taaperoiikäisten lasten kielellisten vaikeuksien varhaisessa tunnistamisessa.**

**Essi Saloranta**  
FM, laillistettu  
puheterapeutti  
Väitöskirjatutkija,  
logopedia,  
Turun yliopisto